

би дослідження господарських явищ і процесів, які застосовуються на окремих етапах наукового пізнання.

Удосконалення методології бухгалтерського обліку дозволяє здійснювати раціональну організацію системи бухгалтерського обліку для потреб управління суб'єктів господарювання різних сфер і галузей діяльності, що забезпечує раціоналізацію технології процесів обліку, контролю та аналізу, скорочення їх циклів, підвищення якості інформації, забезпечення ефективного використання результатів інформації, раціональну організацію праці та постійне вдосконалення.

Література

1. Советский энциклопедический словарь / Гл. редактор А. М. Прохоров. — 2-е изд. — М.: Сов. энциклопедия, 1982. — 1600 с.
2. Философский энциклопедический словарь / гл. редакция: Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. — М.: Сов. энциклопедия, 1983. — 840 с.
3. Новиков А. М., Новиков Д. А. Методология научного исследования. — М.: Либроком, 2010. — 280 с.
4. Баскаков, А. Я., Туленков, Н. В. Методология научного исследования: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2004. — 216 с.
5. Сопко В. В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник / 3-е вид. — К.: КНЕУ, 2000. — 563 с.
6. Кузьминський Ю. А. Методологія бухгалтерського обліку в контексті реформування // Фінанси України. — 2006. — № 8. — С. 59.
7. Пушкар М. С. Філософія обліку: Монографія. — Тернопіль: Карт-бланш, 2002. — 156 с.
8. Кіндрацька Л. М. Управлінський аспект бухгалтерського обліку в Україні // Тези доповідей науково-практичної конференції «Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства».
9. Малюга Н. М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: Навчальний посібник / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. — Житомир: ПП «Рута», 2003. — 476 с.

Стаття надійшла до редакції 03.09.2012 р.

УДК 336.761

О. М. Диба, канд. екон. наук,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ: СУТНІСТЬ І СТАН

Розглянуто сутність і особливості становлення вітчизняного ринку цінних паперів.

Рассмотрена сущность и становление отечественного рынка ценных бумаг.

The theoretical aspects of development of the domestic securities market as an integrated dynamic system

Ключові слова: ринок цінних паперів, структура і механізм ринку цінних паперів.

Ключевые слова: рынок ценных бумаг, структура и механизм рынка ценных бумаг.

Keywords: stock market, the structure and mechanism of the securities market.

Актуальність дослідження. Механізми ринку цінних паперів забезпечують мобілізацію, розподіл і перерозподіл об'єктивно обмежених фінансових ресурсів активізують інвестиційні процеси в економіці, відтак і процеси відтворення, модернізацію виробничих потужностей, сталість фінансової системи країни, позаяк і стан такого ринку постає індикатором зрілості економіки.

Розвинений ринок цінних паперів особливо важливий для економіки України, внаслідок недостатності власних джерел нагромадження для фінансування підприємств на стадіях становлення і розвитку, оскільки такий ринок постає необхідним

механізмом фінансування з вільним і швидким обігом цінних паперів, мінімальними ризиками для інвесторів, зростання інтересу до процесів розвитку такого ринку потребує комплексних обґрунтованих пропозицій щодо налагодження функціонування такого ринку як цілісної динамічної системи. Отже, саме ринок цінних паперів як складова ринку капіталу і невід'ємний сегмент національної економіки, набуває важливого значення.

Позаяк сутність ринку цінних паперів не обмежується економічними відносинами у процесі їх обігу, і поглиблюється й доповнюється системою характерних рис, притаманних лише цьому ринку купівлі і продажу особливого товару — цінних паперів, діють особливі учасники, складаються відповідні пропозиція і попит, специфічно встановлюється ціна цінних паперів, особливим постає і регулювання цього ринку.

Аналіз публікацій. Проблеми формування і розвитку ринку цінних паперів досліджували зарубіжні науковці Ф. Блек, Е. Копеланд, А. Краус, Г. Марковіц, А. Маршалл, У. Шарп, і вітчизняні дослідники В. Клименко, Н. Кузнецова, Д. Лук'яненко, О. Мендрул, О. Мозговий, У. Павленко, В. Посполітак, А. Поручник, В. Федосов.

Мета статті. Поглиблення теоретичних положень функціонування ринку цінних паперів.

Викладення основного матеріалу. Ринок у сукупності економічних відносин, що виникають між суб'єктами економіки з приводу обміну результатами виробництва (продуктами) і його умовами (виробничими ресурсами) залучає сферу економічних інтересів суб'єктів економіки як форм прояву економічних відносин, де відбуваються їх зіткнення і взаємодія. Особливість ринку цінних паперів полягає не лише у тому, що обіг на ньому здійснює специфічний товар — цінні папери, але й те, що їх рух відбувається з метою забезпечення суб'єктами економічної діяльності власних інтересів. Перетворення в економічній сфері залишаються незавершеними, якщо не буде створено конкурентоспроможного фінансового сектора і ринку капіталу, який буде здатний мобілізувати, перерозподіляти і надавати економіці необхідні інвестиційні ресурси.

Сучасний стан ринку цінних паперів і його структура утворилися внаслідок процесів трансформації економічної системи, які відбулися в Україні під впливом внутрішніх факторів її розвитку, а також зовнішніх, тобто криз на світових і вітчизняному фінансових ринках упродовж останніх років. Вивчення ринку цінних паперів як підсистеми у процесі формування фінансових відносин передбачає вивчення особливостей його становлення і розвитку як самостійної системи з подальшою диференціацією.

Підходи науковців до сутності і ролі ринку цінних паперів в економіці позначені значними розбіжностями, що ускладнює його дослідження й аналіз. Так, за найбільш поширеним тлумаченням такий ринок визначено частиною ринку позикових капіталів, де здійснюється емісія, купівля-продаж цінних паперів; окремі науковці визначають ринок цінних паперів як частину фінансового ринку, на якому здійснюють увесь комплекс операцій щодо багатовекторного руху капіталів: від емісії фондових цінностей до переходу коштів від інвесторів до емітентів, а також зміну власника цінних паперів через торговельні операції (Термінологічний словник «Цінні папери. Фондовий ринок»).

Однак необхідно зазначити, що на ринку цінних паперів формуються відносини, що виникають у процесі залучення коштів шляхом розміщення й обігу цінних паперів з приводу розподілу і перерозподілу частини вартості, що створюється функціонуванням капіталів, представлених цінними паперами. Заслугує на увагу тлумачення ринку цінних паперів як головного сегмента, що значною мірою впливає на розвиток фінансового ринку, на якому за незначний час створюються необхідні умови і відбуваються швидка мобілізація, ефективний розподіл і раціональне розміщення фінансових ресурсів з урахуванням інтересів і потреб суспільства шляхом здійснення емісій цінних паперів різними емітентами.

Ринок цінних паперів складається з фондового ринку (ринку капіталу, інвестиційного ринку) і ринку короткотермінових цінних паперів (ринку грошей), однак

О. Мендрул та І. Павленко такий ринок визначили як частину фінансового ринку, що охоплює відносини, пов'язані з цінними паперами, і водночас ототожнили його з поняттям «фондового ринку», його походження від кредитного ринку.

Разом із тим, Л. Дж. Гітман і М. Д. Джонк визначають ринок цінних паперів як механізм укладання угод між постачальниками і споживачами грошових ресурсів, якому належить ключова роль у купівлі-продажу фінансових активів інвесторами, за допомогою якого операції проводять швидко і за справедливою ціною.

Зазначимо, однак, що стосовно корпоративного ринку цінних паперів вільної конкуренції, головним у визначенні такого ринку постає купівля-продаж специфічного товару — цінних паперів; якщо основою послужив ринок загальнодержавних цінних паперів, неминуче слід наголошувати на необхідності державного регулювання випуску цінних паперів.

Відомі методологічні підходи до аналізу сутності ринку цінних паперів — діалектичний метод соціально-економічного аналізу явищ і функціональний — виявляють сутність ринку цінних паперів як складової фінансового ринку, соціально-економічні дослідження, з одного боку, допомагають глибше виявити залежність між економічними явищами і процесами, глибинні економічні інтереси, потреби й відносини, що виникають у процесі формування і розвитку цінних паперів, функціональний аналіз стосується конкретних механізмів ринку цінних паперів, кількісного оцінювання ситуації, що є основою для реалізації певної фінансової політики. До того ж, слід наголосити на важливості використання комплексного підходу до визначення цього поняття, що полягає в урахуванні організаційно-економічних, правових, соціально-психологічних, технологічних й інших аспектів у їх сукупності й взаємозв'язку за домінуючої ролі соціально-економічних і фінансових аспектів. Системний підхід відтворює взаємозв'язки між окремими складовими, механізмами ринку цінних паперів, їх елементами і полягає у розробленні кінцевих цілей, конкретизації шляхів їх реалізації.

Отже, визначення поняття «ринку цінних паперів» як частини ринкового господарства країни полягає у формулюванні його як економічної категорії, що характеризує систему економічних, правових і соціальних відносин, товарних за своєю природою, які охоплюють усі фази відтворення суспільного виробництва і регулюються ринковою кон'юктурою, юридичними, правовими, морально-етичними й національними традиціями, і залучають систему механізмів здійснення угод, пов'язаних із рухом коштів від учасників ринку, які мають їх надлишок, до учасників, яких їм бракує. Таке визначення ринку цінних паперів розкриває особливості побудови механізму його регулювання і передбачає використання наступних ринкових категорій:

— попиту як форми відтворення потреб індивідів, корпоративних і державних структур у цінних паперах;

— пропозиції як обсягу цінних паперів, що їх продукують і реалізують на ринку цінних паперів;

— ціни у вигляді плати за цінні папери;

— товару — активи у вигляді цінних паперів.

Як складова фінансового ринку згаданий ринок об'єднує чотири головні складові: кредитний, грошовий ринки та ринки капіталів і цінних паперів, кожна з яких синтезує певну групу ринкових відносин, взаємопов'язаних у загальній системі.

Як частині ринку позикових капіталів на ринку цінних паперів здійснюють емісію і купівлю-продаж цінних паперів, відтак такий ринок ототожнюють із системою товарно-грошових відносин у сфері обміну, що сприяє реалізації товарів і послуг, основними складовими якого є попит, пропозиція, ціна, й оскільки цінні папери формують певний тип економічних ресурсів і вимагають оформлення права на сукупність інших ресурсів, їх можна у певному сенсі назвати фондовими цінностями, а ринок, на якому вони здійснюють обіг, ринком фондових цінностей або фондовим ринком. З іншого боку, виникнення цінних паперів було пов'язано з бажанням емітента залучити ресурси для утворення фондів грошових ресурсів певного призначення. Зауважимо, що ринок цінних паперів ширший за фондовий ринок, і та частина, на якій ринок цінних паперів ґрунтується на грошах як на капіталі, вважається фондовим ринком, що створює

більшу частину ринку цінних паперів; другою частиною постає ринок грошей і товарних цінних паперів або ринок інших цінних паперів.

Синонімічність понять «ринок цінних паперів» і «фондовий ринок» найбільш удадо доведена американськими науковцями Річардом і Тедом Тьюлзи та Е. Бредлі: «stock market» англійською означає «фондовий ринок», «stock» у Північній Америці звичайно перекладають як акцію або власність корпорації, тому під терміном «stock market» слід розуміти не просто ринок акцій, а ринок цінних паперів, які випускають корпораціями; «stock market» означає фондовий ринок, категорії «фондовий ринок» і «ринок цінних паперів», слід вважати тотожними.

Грошовий ринок складається з двох частин: сфери обігу грошей і сфери обігу цінних паперів у вигляді купівлі-продажу короткотермінових документів (векселів, сертифікатів тощо). Ринок цінних паперів складається з фондового ринку (ринку капіталів, інвестиційного ринку) і вже згаданій сфери обігу грошового ринку, на якому здійснюється обіг короткотермінових цінних паперів, яку можна розглядати як складову обох ринків.

Останніми роками на вітчизняному ринку цінних паперів спостерігається тенденція до диверсифікації у розподілі тимчасово вільних грошових коштів й ускладнення структури ринку цінних паперів, що стимулює можливість створення конкурентоспроможного вітчизняного ринку капіталу.

Від початку створення ринку цінних паперів в Україні питання щодо його ефективного функціонування і донині не вирішено, оскільки фондовий ринок не виконує своїх функцій, не сприяє залученню інвестицій і перерозподілу капіталу внаслідок наявності високого рівня ризиків, відсутності відкритого доступу до інформації, невеликого обсягу і неліквідності цінних паперів, недосконалості нормативно-правового забезпечення, відсутності кваліфікованого персоналу, низького рівня капіталізації, порушення прав інвесторів.

Для поліпшення стану фондового ринку України і його фінансової безпеки потрібно підвищити роль державного регулювання ринку цінних паперів щодо контролю за діяльністю емітентів, професійних учасників ринку, фондових бірж і самоврядних організацій для виявлення і своєчасного запобігання порушенню законодавства на ринку цінних паперів, головним завданням держави у цій сфері слід вважати створення довготермінової концепції розвитку ринку цінних паперів, формування заходів поєднання ресурсів держави і приватного сектору для формування такого ринку і впорядкування низки нормативно-правових актів у цій сфері. Зокрема, створення єдиної біржової фондової системи і централізованого клірингового депозитарію на сучасному етапі розвитку вітчизняного ринку цінних паперів стане потужним чинником підвищення його ефективності.

Із зростанням обсягів випуску цінних паперів відбувається певна диверсифікація, наслідком чого стає ускладнення самого ринку, що є позитивною тенденцією, яка створює передумови для зниження рівня ризику в діяльності інвестора, але цей фактор ефективний лише за умов забезпечення прозорого функціонування ринку цінних паперів в Україні.

За час функціонування вітчизняного ринку цінних паперів вдалося досягти певних позитивних результатів, створено нормативно-правову базу, розбудовано інфраструктуру, запроваджено систему моніторингу і розкриття інформації, удосконалено систему захисту прав інвесторів. Як на законодавчому, так і на організаційно-інституційному рівнях реалізована переважна більшість заходів щодо розвитку ринку цінних паперів в Україні, деякі заходи очікують реалізації, зокрема, запровадження нових інструментів на такому ринку, зосередження торгів цінними паперами на фондових біржах, консолідація біржової системи, централізація депозитарної системи.

Найгострішими проблемами вітчизняного ринку цінних паперів постають низька ліквідність і капіталізація, масштабний дефіцит внутрішніх грошових ресурсів для інвестицій, мізерна частка біржового сегменту ринку, недостатнє законодавче регулювання ціноутворення, обмежена кількість ліквідних й інвестиційно привабливих фінансових інструментів, висока фрагментарність біржової і депозитарної структур, що так чи інакше пов'язані з внутрішньою кризою вітчизняного фондового ринку.

Для поліпшення стану фондового ринку України і підтримання його фінансової безпеки нині вкрай необхідно підвищити роль держави на фондовому ринку. Одним з основних елементів державного регулювання ринку цінних паперів є контроль за діяльністю емітентів, професійних учасників ринку, фондових бірж і самоврядних організацій, спрямованих на виявлення і своєчасне запобігання порушенню законодавства на ринку цінних паперів.

Нині вітчизняний ринок цінних паперів характеризується фрагментарністю обігу на ньому цінних паперів і надзвичайно низьким рівнем концентрації такого обігу на ринку, що не відповідає економічним інтересам його учасникам; некоректністю офіційної інформації про реальний стан вітчизняного ринку цінних паперів, що не дозволяє кількісно оцінювати рівень активності ринкового обігу цінних паперів; відтак посилюється необхідність оптимізації державного регулювання обігу цінних паперів на відповідному ринку за окремими напрямками:

регулювання допуску цінних паперів до обігу на біржовому ринку цінних паперів;
регулювання допуску учасників до діяльності на біржовому ринку цінних паперів;
розкриття важливої інформації, необхідної для ухвалення інвестиційних рішень;
встановлення обмеження обігу цінних паперів на біржовому ринку в Україні лише емісійними цінними паперами;

запровадження уніфікованих вимог до функціонування біржового ринку для його взаємодії з установами депозитарної системи;

встановлення обов'язкового розміщення через біржовий ринок облігацій і акцій публічних акціонерних товариств, облігацій місцевих позик і державних пакетів акцій підприємств, що приватизуються;

встановлення вимог до регулярного оприлюднення учасниками біржового ринку інформації щодо обігу цінних паперів;

посилення саморегулювання ринку цінних паперів з делегуванням державою біржам певних контрольних і наглядових функцій;

забезпечення функціонування центрального депозитарію цінних паперів на основі запровадження системи депозитарного обліку, стандартизування правил діяльності учасників депозитарної системи, що дозволить створити умови для ефективного обслуговування обігу цінних паперів за принципом «поставка проти платежу» з урахуванням міжнародних стандартів обміну інформацією.

Здійснення таких заходів сприятиме консолідації ринку цінних паперів, централізації ж депозитарної системи — зниженню ризиків обігу цінних паперів в Україні.

Література

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», затверджений Верховною Радою України; від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Організація бухгалтерського обліку: [навчальний посібник] / За редакцією В.С. Леся. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 696 с.
3. *Бутинець Ф. Ф.* Організація бухгалтерського обліку: [підручник] / Ф. Ф. Бутинець,
4. *Войналович О. П., Томашевська І. Л.* / За редакцією д.е.н., проф. Ф. Ф. Бутинця. — [4-е вид., до п. і перероб.]. — Житомир: ПП «Рута», 2005. — 528 с.
5. *Бигдан І. А.* Нематеріальні активи: проблеми признання, учета и аудита: Монографія. — Харків: ХИБМ, 2005. — 287 с.
6. *Сажинець С. Й.* Облік нематеріальних активів : навч. посібн. / С. Й. Сажинець. — Львів: Вид-во «Мс», 2003. — 332 с.
7. *Пастушкова В. В.* Бухгалтерський учёт основных средств и нематериальных активов: учебн. пособ. / В. В. Пастушкова, Л. А. Крятова. — М.: Изд-во «Маркетинг», 2000. — 142 с.
8. *Жураковська І.* Документування операцій з об'єктами інтелектуальної власності / І. Жураковська // Бухгалтерський облік і аудит. — 2008. — № 4. — С. 46—56.
9. *Котенко Л. М.* Удосконалення документування операцій з обліку нематеріальних активів / Л. М. Котенко, Т. В. Польова // Актуальні проблеми економіки. — 2005. — № 5(47). — С. 109—116.
10. Порядок застосування типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів, затверджений наказом Міністерства фінан-

сів України від 22.11.04 р. № 732 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1580-04>

11. Інструкція щодо заповнення форм первинної облікової документації з обліку об'єктів права інтелектуальної власності (винаходів, корисних моделей, промислових зразків, компонувань (топографій) інтегральних мікросхем і раціоналізаторських пропозицій, затверджена Держкомстат України; від 10.08.2004 № 469 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1054-04>

12. Закон України «Про авторське право і суміжні права», затверджений Верховною Радою України; від 23.12.1993 № 3792-ХІІ (із змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>

13. Закон України «Про охорону прав на сорти рослин», затверджений Верховною Радою України; від 21.04.93 року № 3116-ХІІ (із змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>

14. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», затверджений Верховною Радою України; від 15.12.93 № 3687-ХІІ (із змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>

15. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки», затверджений Верховною Радою України; від 15.12.93 року № 3688-ХІІ (із змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>

16. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», затверджений Верховною Радою України; від 15.12.1993 № 3689-ХІІ (із змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>

17. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», затверджений Верховною Радою України; від 05.07.1994 № 80/94-ВР (із змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр>

18. Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків, затверджена Мінфін України; від 11.08.1994 № 69 (із змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0202-94>

19. Порядок експертної оцінки нематеріальних активів, затверджений наказом Фонду державного майна від 27.07.1995 №96/97 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0292-95>

20. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції», затверджений Верховною Радою України; від 07.06.1996 № 236/96-ВР (із змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/236/96-вр>

21. Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем», затверджений Верховною Радою України; від 05.11.97 №621/97-ВР (із змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/621/97-вр>

22. Інструкція про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять службову інформацію, затверджена постановою Кабінету Міністрів України; від 27.11.1998 № 1893 (із змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1893-98-п>

23. Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів», затверджений Верховною Радою України; від 16.06.1999 № 752-ХІV (із змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/752-14>

24. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» (із змінами), затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18 жовтня 1999 р. №242 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://bukhalter911.com/Res/PSBO/PSBO8.aspx>

25. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Мінфін України; від 30.11.1999 № 291 (із змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99/ed20111209>

26. Примітки до річної фінансової звітності (форма № 5), затверджені наказом Мінфін України; від 29.11.2000 № 302 (із змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0904-00>

27. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», затверджений Верховною Радою України; від 01.06.2000 № 1775-ІІІ (із змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1775-14>

28. Закон України «Про захист економічної конкуренції», затверджений Верховною Радою України; від 11.01.2001 № 2210-ІІІ (із змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>

29. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні», затверджений Верховною Радою України; від 12.07.2001 № 2658-ІІІ (із змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>

30. Цивільний кодекс України, затверджений Верховною Радою України від 16.01.2003 № 435-IV (із змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

31. Господарський кодекс України, затверджений Верховною Радою України; від 16.01.03 р. № 436-IV (із змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

32. Національний стандарт оцінки № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 р. № 1440 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

33. Національний стандарт № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності», затверджений постановою Кабінету Міністрів України; від 03.10.2007 № 1185 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-п>

34. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів, затверджені Наказом Міністерства фінансів України; від 16.11.2009 № 1327 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=233413&cat_id=34932

35. Податковий кодекс України (із змінами), затверджений Верховною Радою України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page2>

36. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Мінфін України; від 09.12.2011 № 1591 (у новій редакції) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>

Стаття надійшла до редакції 07.09.2012 р.

УДК [658.15:005.934]-047.58

**Л. М. Петренко, канд. екон. наук,
А. В. Бєгун, канд. екон. наук,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»**

РИЗИКИ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

У статті досліджено основні чинники та види фінансових ризиків, їхній вплив на фінансову безпеку підприємства. Встановлено, що своєчасність ідентифікації, правильна оцінка та використання заходів зниження рівня ризику дозволяє ефективно управляти ним з метою мінімізації обсягів фінансових втрат, підвищує рівень фінансової безпеки підприємства.

В статье рассмотрены основные факторы и виды финансовых рисков, их влияние на финансовую безопасность предприятия. Установлено, что своевременность идентификации, правильная оценка и использование мероприятий понижения уровня риска позволяет эффективно управлять им с целью минимизации финансовых потерь, повышает уровень финансовой безопасности предприятия.

In the article are discussed the key factors and forms of enterprise financial risk and its impact on the financial security of enterprise. It is set that identify in time, correctly estimate, taking all due measures of lower a risk level effectively to manage it with the purpose of minimization of volumes of financial losses, increase the level of the financial security of enterprise.

Ключові слова: фінансова безпека підприємства, фінансовий ризик, фінансова стійкість, управління.

Ключевые слова: финансовая безопасность, финансовый риск, финансовая устойчивость, управление.

Key words: financial security of enterprise, financial risk, financial stability, management.

Вступ. Численні ризики супроводжують діяльність підприємства за умов ринкової економіки з недосконалою конкуренцією. Проблема управління ризиками є одним з ключових напрямків діяльності сучасного суб'єкта господарювання. Водночас, за умов фінансово-економічної кризи, потребує подальшого дослідження проблема вдосконалення системи управління фінансовими ризиками та їхнього впливу на фінансову безпеку підприємства. Скорочуючи ризик, менеджер досягає